

Revisionernas redogörelse för år 2021

Syftet med revisorernas redogörelse är att på ett överskådligt sätt redovisa genomförda granskningsinsatser under året och att följa upp revisionsplanen. Revisorernas redogörelse är ett komplement till revisionsberättelsen.

Den förtroendevalda revisorns uppdrag

Den förtroendevalda revisorns uppdrag regleras i kommunallagens 12 kap. I uppdraget ingår att årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas ansvarsområden i den utsträckning som följer av God revisionsord. Revisorerna har att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om nämndernas och styrelsens interna kontroll är tillräcklig. Revisorernas uppdrag i kommunala bolag och stiftelser är i stort sett detsamma men den främsta skillnaden är att en lekmannarevisor inte granskar räkenskaperna. Det uppdraget har en auktoriserad revisor. Uppdraget att granska bolagets interna kontroll har såväl lekmannarevisorerna som auktoriserad revisor.

Förtroendevalda revisorer och sakkunniga

Förtroendevalda revisorer för 2021 har varit:

Per Davidsson (ordförande)

Lars-Olof Lindell (vice ordförande)

Magnus Andersson

Lise-Lotte Argulander

Kjell Dahlström

Berit Danielsson

Hans Edlund

Ove Heimfors

Karolina Larfors

Tommy Larsson

Marie-Louise Lundberg

Revisorerna i kommuner ska, med stöd av sakkunniga granska och pröva den kommunala verksamheten, enligt kommunallagen och god revisionssed.

De förtroendevalda revisorerna har anlitat PwC som sakkunnigt biträde under år 2021.

Revisionsinsatser år 2021

Revisionens anslag

För år 2021 var revisionens totala anslag 7 051 tkr. Utfallet för året uppgår till 6 573 tkr. Avvikelsen på +478 tkr beror bl a på lägre kostnader för utbildning för de förtroendevalda revisorerna till följd av pandemin.

Koppling till riskanalys

2021 års revisionsinsatser bygger på en dokumenterad riskanalys.

Redovisning av Årlig granskning

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning har genomförts av samtliga styrelser och nämnder. Den grundläggande granskningen innehåller:

- Granskning av måluppfyllelse
- Granskning av styrning och intern kontroll

Under året har därutöver en särskild fokus riktats mot området intern kontroll. För Socialnämnden har årets granskning därutöver inriktats på kontroll och åtgärder. En summering av resultatet av den grundläggande granskningen lämnas nedan.

Utifrån den grundläggande granskningen bedömer vi att:

Kommunstyrelsen och samtliga nämnder kan verifiera att dess förvaltning utförts på ett ändamålsenligt sätt under år 2021.

Gatu- och samhällsmiljönämnden, idrotts- och fritidsnämnden samt socialnämnden kan inte i rimlig grad verifiera att förvaltningen skett på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt under år 2021, då nämnderna uppvisar negativa resultat om -24 mnkr, -12 mnkr respektive -33 mnkr för året.

Gatu- och samhällsmiljönämndens underskott hänförs i sin helhet till bokföringsmässiga transaktioner som genomförts i slutet av året och avser utrangeringskostnader till följd av bl a anpassningar i anläggningsregistret till gällande avskrivningstider. Idrotts- och fritidsnämndens underskott förklaras, likt föregående år, av bortfall av markeringsavgifter som en direkt konsekvens av pandemin.

Socialnämnden har under en rad år redovisat underskott mot budget. Årets underskott är lägre än föregående år (-33 mnkr jämfört med -45 mnkr). Socialnämndens underskott härrör sig främst från barn- och ungdomsvården med ökande antal orosanmälningar samt fortsatt stort behov av vård utanför det egna hemmet. Handlingsplaner

Handwritten signatures and initials in blue ink, including names like "PwC" and "MA".

har funnits för att få en ekonomi i balans och nämnden har därtill gett ytterligare uppdrag till förvaltningen att återkomma med åtgärder för en budget i balans år 2022.

Kommunstyrelsen och övriga nämnder kan i rimlig grad verifiera att förvaltningen skett på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt under år 2021.

Kommunstyrelsens och nämndernas interna kontroll har i rimlig grad varit tillräcklig under år 2021, med undantag för omsorgsnämnden och socialnämnden. Den interna kontrollen hänförlig till dessa nämnders förvaltning har delvis varit tillräcklig under år 2021. För omsorgsnämnden bedömer vi att det finns behov av att stärka målstyrning och uppföljning genom referens- och måltal för fastställda mål, liksom att vidta tydliga åtgärder när avvikelser rörande intern kontroll upptäcks. För socialnämnden finns fortsatt behov av att i större omfattning och tidigare under året vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans.

Granskning av delårsrapport och årsredovisning

Revisionen granskar och bedömer om räkenskaperna ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning samt om delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med LKBR och god redovisningssed i kommunal verksamhet. Granskningen utgår från riskanalysen.

Revisorernas bedömning av delårsrapport per 2021-08-31

Nedan redovisas innehållet i revisorernas delårsutlåtande.

”Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapport per 2021-08-31 är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Revisorernas bedömning ska biläggas delårsrapporten inför fullmäktiges behandling av densamma. Bedömningen avser mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning, såväl finansiella som för verksamheten. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV). En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god revisionsledning i övrigt har.

Periodens resultat

Perioden januari-augusti 2021 har till stor del präglats av den pågående Covid-19 pandemin. Resultatet för perioden uppgår till 172 mnkr för kommunen och 1 460 mnkr för kommunkoncernen. För verksamhetsåret 2021 prognostiseras ett resultat på 968 mnkr för kommunen och 1 146 mnkr för kommunkoncernen. Resultatet inrymmer intäkter från försäljning av exploateringsfastigheter med 461 mnkr samt ett antal jämförelsestörande poster som sammanlagt påverkat resultatet positivt med 383 mnkr. Justerat för jämförelsestörande poster uppgår resultatet till 584 mnkr.

Det positiva resultatet för finansförvaltningen förklaras huvudsakligen av att skatteintäkterna beräknas bli 307 mnkr kronor högre än beräknat i kommunfullmäktiges budget, vilket är ett resultat av att den ekonomiska återhämtningen har skett snabbare än tidigare beräknat. Ändrat antagande om livslängd ger en engångshöjning av pensionsskulden med 65 mnkr kronor och minskar effekten av ökade skatteintäkter något. Årets intäkter för riktade statsbidrag prognostiseras till 810 mnkr vilket är drygt 30 mnkr lägre än för 2020. Årets nettokostnader beräknas uppgå till 12 780 mnkr vilket är 3,8 procent högre än för 2020. Skatteintäkterna beräknas öka med 663 mnkr jämfört

KM
MA
PB
KL
PB

med 2020 och intäkterna från kommunalekonomisk utjämning beräknas bli 184 mnkr lägre än 2020.

För kommunstyrelsen prognostiseras ett positivt resultat om 338 mnkr och för finansförvaltningen beräknas ett positivt resultat på 534 mnkr. Nämnderna exklusive kommunstyrelsen prognostiserar ett samlat överskott om 96 mnkr.

Underskott prognostiseras för socialnämnden, idrotts- och fritidsnämnden samt ett mindre underskott för miljö- och hälsoskyddsnämnden. Socialnämndens prognostiserade underskott uppgår till -37 mnkr i helårsprognosen och förklaras främst av inom barn- och ungdomsvården, en verksamhet med ökande antal orosanmälningar och fortsatt stort behov av vård utanför det egna hemmet.

Idrott- och fritidsnämnden prognostiserar ett underskott om -11 mnkr och förklaras huvudsakligen av lägre intäkter från markeringsavgifter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognostiserar ett underskott på -1 mnkr orsakat av utebliven tillsyn, kontroll och förrättningar som en konsekvens av den rådande pandemin. Oaktat att delar av underskotten orsakats av pandemin anser vi att det är viktigt att berörda nämnder fortsätter arbetet med att nå en ekonomi i balans.

Redovisningsprinciper

Av redovisningsprinciper framgår att anpassning till RKR:s rekommendation 2 genomfördes per 31 december 2020 men att man för jämförelsetalen per 31 augusti 2021 ej räknat om jämförelsetalen avseende skuld exploateringsavgift. Det innebär att skulden per den 31 augusti 2020 är för hög. Det framgår dock inte vilken effekt, beloppsmässigt, avsteget medför.

Revisorerna har i samband med tidigare års revisionsberättelser uppmärksammat kommunstyrelsens exploateringsredovisning och utvecklingen av densamma. Vi har för avsikt att fortsätta att följa exploateringsredovisningen i samband med årsbokslutet.

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten för 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021. Balanskravet prognostiseras till 945 mnkr per helår.

Finansiella mål

Kommunfullmäktige har fastställt ett antal finansiella mål för att uppnå och upprätthålla god ekonomisk hushållning som samtliga prognostiseras uppfyllas:

- Resultatet ska motsvara minst 2,0 procent av intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning. Det prognostiserade resultatet motsvarar 4,3 procent av skatter generella statsbidrag och utjämning.
- Soliditeten för kommunkoncernen inklusive pensionsåtaganden ska ligga mellan 19-21 procent. Soliditeten inklusive pensionsåtaganden prognostiseras till 26 procent.
- Låneskulden per invånare ska inte öka mer än 5 procent årligen. Över treårsperioden 2019-2021 beräknas låneskulden öka med 1,4 procent.

Grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2021.

Inriktningsmål

Totalt finns nio inriktningsmål och 21 uppdrag i kommunfullmäktiges måldokument för perioden 2021-2023. Därutöver finns 14 uppdrag från tidigare års mål och budget och 25 uppdrag som fullmäktige eller kommunstyrelsen lämnat till nämnder och bodelagsstyrelser vid sidan av Mål och budget. I delårsuppföljningen har fokus varit på kommunfullmäktiges uppdrag och bedömning av måluppfyllnad.

Av redovisningen gällande inriktningsmål framgår att fyra inriktningsmål avseende verksamheten bedöms i hög grad bli uppfyllda vid årets slut samt att fem bedöms bli delvis uppfyllda. Pandemin har påverkat måluppfyllelsen inom flera områden.

Vi har genomfört en översiktlig granskning av delårsrapporten och vi har för avsikt att i samband med granskningen av årsredovisningen ytterligare fördjupa granskningen när det gäller nämndernas och kommunstyrelsens efterlevnad av de beslutade inriktningsmålen.

Grundat på vår granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara delvis förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt i budget 2021. Till grund för vår bedömning ligger kommunstyrelsens egna bedömning att målen delvis kommer att uppfyllas.

Granskning av årsredovisning 2021 och God ekonomisk hushållning

Nedan redovisas en sammanfattning av PwC:s granskningsrapporter avseende granskning av årsredovisningen respektive god ekonomisk hushållning.

Räkenskaper

Vi bedömer att kommunens räkenskaper i allt väsentligt är rättvisande. Av redovisningsprinciperna framgår att Uppsala kommun inte redovisar lokalinhyrning som finansiell leasing. Enligt den genomgång kommunen gjort finns inga väsentliga finansiella leasingavtal avseende lokalhyra. Kommunen hyr in merparten av sina lokaler från de helägda dotterbolagen, så även specialfastigheter vilket åskådliggörs i koncernredovisningen med tillhörande noter. Kommunen kommer att följa den praxisförskjutning samt utveckling av normering som sker inom området och vid behov ompröva hanteringen.

Förvaltningsberättelse, driftredovisning och investeringsredovisning

Grundat på vår granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att förvaltningsberättelsen, driftredovisningen och investeringsredovisningen inte är upprättad i enlighet med LKBR och god redovisningssed.

Sammanställda räkenskaper

Grundat på vår granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att den sammanställda redovisningen inte är upprättad i enlighet med LKBR och god redovisningssed.

Annan information

Enligt vår uppfattning överensstämmer sida 3-90 i alla väsentliga avseenden med övriga delar i årsredovisningen.

God ekonomisk hushållning

Grundat på vår granskning av årsredovisningens återrapportering har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2021. Grundat på vår granskning av årsredovisningens återrapportering har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att resultatet inte skulle vara förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt i budget 2021.

Styrelsen lämnar en sammanfattande bedömning avseende den samlade måluppfyllelsen avseende god ekonomisk hushållning för år 2021.

Lekmannarevision - granskning av bolag

Lekmannarevisorerna har uttalat sig i en granskningsrapport om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenlig sätt, om verksamheten sköts på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. En grundläggande granskning av samtliga bolag har genomförts avseende 2021.

Inom ramen för lekmannarevisionen har en fördjupad granskning genomförts under 2021, vilken även omfattade kommunstyrelsen. Nedan redovisas en sammanfattning i form av revisorernas missiv för denna granskning.

Granskning av ägarstyrning och bolagens följsamhet till ägardirektiv

PwC har av förtroendevalda revisorer i Uppsala kommun och lekmannarevisorer i ett urval av kommunens aktiebolag genomfört en granskning inom ovan rubricerat område. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Ägarrollen utövas i första hand genom kommunstyrelsen och moderbolaget. Vår granskning visar att ägarstyrningen i vissa avseenden har utvecklats positivt sedan 2018. I granskningen framkommer att ägarens styrning alltjämt kan förbättras.

Granskningen visar att bolagen i hög grad efterlever de direktiv som utfärdats av ägaren i fråga om upprättande av mål, planer och budget i bolagen. Återrapportering från bolagen sker också i stort enligt utfärdade direktiv. Vissa mindre avvikelser har dock noterats i granskningen.

I kommunstyrelsens uppdrag ingår att årligen pröva om bolagens verksamhet har bedrivits på ett tillfredsställande sätt. Vår granskning visar att styrelsen genomfört en sådan prövning under 2021. En förutsättning för att kunna fullgöra den förstärkta uppsikten är att kommunalt ändamål och kommunala befogenheter för bolagen är tydliggjorda.

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen förtydligar vilka kommunalrättsliga principer som gäller granskade bolag. Fokus på delarna kommunalt ändamål, kommunala befogenheter samt allmänhetens insyn i de fall bolagen väljer att överlåta vården av kommunala angelägenheter till privata utförare.
- Att kommunstyrelsen och moderbolaget utvecklar ägarstyrningen inom områdena "god ekonomisk hushållning" respektive innehåll i bolagens budgetdokument. Vidare bör kommunstyrelsen även formulera ett finansiellt mål för moderbolaget som tar utgångspunkt från fullmäktiges måltal avseende soliditet inom kommun-koncernen.

Handwritten notes and signatures in blue ink, including initials like "KD", "MS", "BD", "PD", and "Z".

- Att bolagsstyrelsen i dotterbolaget Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB prioriterar pågående arbete att ta fram mål och planer för bolagets verksamhet.
- Att bolagsstyrelsen i Uppsala Skolfastigheter AB respektive Uppsala Konsert och Kongress AB säkerställer att rutin för anmälan av styrelseprotokoll till moderbolaget är tillförlitlig.

Fördjupade granskningar

Fördjupade granskningar genomförs där riskanalysen visar på stora risker och där revisionen bedömer att den grundläggande granskningen inte är tillräcklig.

Nedan redovisas en sammanfattning i form av revisorernas missiv för respektive fördjupad granskning. Totalt genomfördes 9 fördjupade granskningar under revisionsår 2021.

Granskning av kommunens upphandlingar och inköp

Uppsala kommuns revisorer har uppdragit åt PwC att genomföra en granskning av kommunens inköp och upphandlingar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning är det vår sammanfattande revisionella bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsverksamhet. Bedömningen är baserad på att kommunen gör osedvanligt många inköp som överstiger direktupphandlingsgränsen från leverantörer som inte återfinns i avtalsdatabasen. Den registeranalys som genomförts inom granskningen kan heller inte utesluta att kommunen genomfört otillåtna direktupphandlingar. Vidare kan konstateras att det lagstadgade dokumentationskravet för direktupphandlingar över 100 000 i stort sett inte alls följs.

Utifrån granskningen är vi positiva till att det i hög utsträckning tycks finnas ramavtal som täcker verksamheternas behov. Däremot indikerar de stickprovskontroller av inköp från ramavtal vi genomfört att efterlevnad och uppföljning av avtal behöver förbättras. Vi uppmanar därför kommunstyrelsen att i sitt internkontrollarbete inbegripa utvidgade stickprovskontroller för att säkerställa att ingångna avtal faktiskt följs. I granskningen framkommer därtill att flera brister som revisorerna tidigare påtalat i en granskning från 2018 kvarstår, trots att styrelsen i sitt svar till revisorerna anför att åtgärder ska vidtas, vilket vi är kritiska till. Det innebär även att flera av de rekommendationer vi nu lämnar är liknande de som lämnades i samband med 2018 års granskning. Vi förutsätter att styrelsen nu säkerställer att adekvata åtgärder verkligen vidtas.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- att säkerställa att samtliga avtal återfinns i kommunens avtalsdatabas
- att säkerställa att nämnderna dokumenterar direktupphandlingar
- att säkerställa att följsamheten till avtal förbättras
- att i sin interna kontroll i ökad utsträckning genomföra stickprovskontroller vad gäller följsamhet till avtal vid inköp från ramavtal

KRM
 [Handwritten signatures and initials in blue ink]

Granskning av leverantörsregister och utbetalningar

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av intern kontroll i hantering av leverantörsregister och leverantörsbetalningar. Granskningen ingår i revisionsplanen för år 2021.

Bakgrunden till granskningen är att revisorerna i sin revisionsplan beslutat granska området då rutiner och system avseende hantering och betalning av leverantörsfakturor utgör ett väsentligt riskområde. Detta eftersom rutiner och system kopplade till leverantörsfakturor hanterar många leverantörer, stora transaktionsvolymerna och sammantaget stora belopp, vilket innebär väsentlighet. Det föreligger även risker för såväl oegentligheter som förtroendeskada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säker hantering av leverantörsfakturor och betalningar relaterade till dessa. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i allt väsentligt har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsbetalningar.

Mot bakgrund av de iakttagelser vi gjort inom ramen för granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att åtgärder i leverantörsregistret vidtas vid signaler i kontrollsystemen.
- Överväg analys av ändringsloggar i leverantörsregistret som ett led i att stärka den interna kontrollen

Granskning av digitalisering - policy för digital transformation

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med digital transformation. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning bedömer vi att kommunstyrelsen till övervägande del säkerställt att det finns förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete i enlighet med fullmäktiges policy. Kommunstyrelsen har beslutat om en handlingsplan för år 2020-2025 vilken omfattar hela kommunkoncernen. Policy för digital transformation samt handlingsplan är integrerade i det ordinarie mål- och uppföljningsarbetet vilket vi ser som positivt, liksom att det finns en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning. Det finns möjligheter för förvaltningarna och bolagen att ta fram digitala färdplaner i syfte att säkerställa att hela koncernen rör sig mot samma mål. Handlingsplanen uppfattas vara känd såväl inom kommunledningsförvaltningen som i övriga förvaltningar, och ett aktivt arbete med olika informations- och utbildningsinsatser kopplat till digitaliseringsmöjligheter, både centralt och ute i förvaltningarna, pågår.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att vidta åtgärder vid indikationer på att arbetet med digital transformation inte löper enligt plan.

Granskning av strategisk planering av el- och VA-försörjning

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens strategiska planering av el- och VA-försörjning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen delvis säkerställt att arbetet med översiktsplaneringen hanterar el- och VA-försörjningen på ett tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig bl. a. på att det föreligger kapacitetsutmaningar vad gäller elförsörjning med prognostiserad effektbrist. Det framkommer också att översiktsplanen inte ger en fullständig redovisning av elnätet. Samverkan med viktiga externa parter bedöms fungera förhållandevis väl. Rörande strategisk planering av VA-försörjningen visar granskningen att det saknas en tillräckligt strukturerad och formaliserad samordning mellan kommunstyrelsen genom samhällsbyggnadsförvaltningen och Uppsala Vatten och Avfall AB. Vi ser det som positivt att VA-frågor beaktas i översiktsplanarbetet och att Uppsala Vatten och Avfall AB har en framtagen och detaljerad investeringsplan i enlighet med översiktsplanen.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att ändamålsenliga och tillräckliga forum finns för att diskutera och skapa samsyn avseende strategiska VA-försörjningsfrågor.
- Säkerställa att strategiska el- och VA-försörjningsfrågor beaktas i det fortsatta arbetet med ny översiktsplan och att berörda aktörer involveras i tillräcklig utsträckning.
- Dialog behöver föras om hur kommunens olika funktioner gemensamt ska samordna sig gentemot externa aktörer för att få till en effektivare beslutsprocess avseende val av elförsörjningsmetoder. För att den samordningen ska få tydlig effekt behöver detta diskuteras i dialog mellan externa parterna och leda till samhandling.
- För att arbeta fram en investeringsstrategi för VA-försörjningen som leder till största möjliga koncernnytta behöver samordningen/avvägning mellan olika faktorer/krav uttryckta i olika upprättade styrdokument utvecklas. VA-försörjning har stor ekonomisk betydelse och beslut avseende investeringar inom detta område innebär normalt att kommunen binds vid kostnader långt in i framtiden.

Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption

Uppsala kommuns revisorer har uppdragit åt PwC att genomföra en granskning av kommunens förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Efter genomförd granskning är det vår sammanfattande revisionella bedömning att kommunstyrelsens övergripande förebyggande arbete mot jäv, mutor och korruption inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen är baserad på att vi konstaterar att nämnderna i sina interna kontrollplaner i större utsträckning behöver beakta risker som är specifika för den egna verksamheten i syfte att utveckla det förebyggande arbetet gällande jäv, mutor och korruption. Utifrån genomförd genomgång kan vi också konstatera att kommunen delvis har styrdokument inom ramen för det förebyggande arbetet samt att dess innehåll i vissa delar behöver utvecklas och göras kända för att kunna anses vara ändamålsenliga.

Handwritten notes and signatures in blue ink:
 KAM
 MA BD
 R
 L
 PD
 A
 #

Utöver detta konstaterar vi att uppföljning av efterlevnaden av befintliga policys och riktlinjer hänförliga till jäv, mutor och korruption inte sker systematiskt i dagsläget mer än för bisysslor. Vi konstaterar vidare att de finns ett förbättringsområde gällande utbildning inom jäv, mutor och korruption för såväl nyvalda förtroendevalda politiker som de som tillkommer under en mandatperiod. Vi ser även ett behov av att regelbundet informera de anställda om gällande regelverk samt värdegrunden som utgör en grundpelare i det förebyggande arbetet.

Givet svaren i vår genomförda enkät ser vi att det för relativt många är oklart vem de skall vända sig till vid misstanke om jäv eller korruption och att mycket få känner till kommunens visselblåsarfunktion vars syfte är att fungera som en alternativ rapporteringskanal när andra vägar att rapportera misstankar om oegentligheter inte kan användas. Sammantaget ger det en bild av att det finns ett stort behov av information kring hur misstänkta oegentligheter, t.ex. misstänkt jäv, mutor eller korruption kan rapporteras - vilket är en brist i det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Informera nämnderna om vikten av att de risker som tas med för jäv, mutor och korruption i respektive riskanalys ska vara nämndsspecifika.
- Utveckla styrdokumentet relaterade till risken för jäv, mutor och korruption ytterligare i syfte att nå ett ändamålsenligt innehåll.
- Arbeta fram och kommunicera en uppförandekod för leverantörer vilken tydliggör kommunens ståndpunkt kring mutor och korruption.
- Genomföra regelbundna utbildningar kring jäv, mutor och korruption för förtroendevalda politiker även under pågående mandatperiod.
- Genomföra löpande utbildningar/ informationen kring jäv, mutor och korruption till tjänstepersoner/ chefer exempelvis vid arbetsplatsträffar och workshops.
- Säkerställa att adekvat information om kommunens visselblåsarfunktion samt alternativa rapporteringskanaler gällande misstänkta oegentligheter ges till alla förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Genomföra en uppföljning av styrdokumentens efterlevnad vilket exempelvis kan ske inom ramen för den interna kontrollplanen.

Granskning av lokalförsörjningsprocessen

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska lokalförsörjningsprocessen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Granskningen visar att kommunens lokalförsörjningsprocess består av en rad olika processer som involverar kommunstyrelsen, lokalnyttjande verksamheter, kommunala bolagen samt externa aktörer. Kommunen tillämpar en centraliserad lokalförsörjningsprocess där huvudansvaret för lokalförsörjning och lokalplanering ligger på fastighetsstaben inom kommunledningskontoret under kommunstyrelsen. Verksamheternas lokalförsörjningsplaner tas fram genom ett samarbete mellan kommunledningskontorets fastighetsstab och i dialog med berörda verksamhetsnämnder samt kommunala bolag.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including "M4", "PD @", "Bos", and other illegible marks.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen delvis har en tillräcklig styrning och kontroll för att säkerställa tillgången till de för kommunkoncernen mest ekonomiskt fördelaktiga och funktionella lokalerna. Bedömningen grundar sig på att kommunstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete gällande lokalförsörjningen, men ytterligare behöver formalisera arbetet genom att ta fram och tydliggöra processbeskrivningar, rutiner och mallar när det gäller området.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen följande:

- För att stärka den centrala överblicken, uppföljningen och kontrollen bör verksamhetsnämndernas lokalförsörjningsplaner sammanställas i en kommunövergripande lokalförsörjningsplan.
- Öka tydligheten i hur de demografiska behoven ska skrivas fram av lokalnyttjande verksamhetsnämnder, för att på så sätt få en mer rättvis bild av de framtida investeringsbehoven på kortare och längre sikt inklusive tänkbara scenarier. Säkerställ också att det finns rutiner för uppdatering av behovsplaner.
- För att få till stånd bättre kostnadsuppskattningar bör kommunens förstudier till lokalinvesteringar omfatta möjliga lösningsalternativ som prissätts och avslutas med att ett preliminärt hyresavtal tecknas med verksamheten.
- För att lyckas med synkroniseringen av lokal- och stadsutvecklingsplaneringen bör kommunstyrelsen använda sig av ett agilt arbetssätt där fastighetsstaben och samhällsbyggnadsförvaltningen har större insyn i varandras planeringsarbete och tidplaner.
- Säkerställ att fastighetsstaben arbetar aktivt för att uppdatera lokalförsörjningsplaneringen vid förändrade tidplaner inom stadsutvecklingen.
- Se över möjligheten att göra regelbundna känslighetsanalyser i större projekt, dvs. analysera hur enskilda nämnders driftsresultat förändras utifrån förändrade omvärldsfaktorer. Mot bakgrund av att kommunen står inför stora investeringar inom förskolan och skolan kan sådana analyser vara av relevans eftersom makroekonomiska faktorer kan tänkas förändra den generella skolpengen. En sådan känslighetsanalys skulle exempelvis kunna behandlas i de lokalnyttjande nämndernas lokalförsörjningsplaner/eller i en kommande kommungemensam lokalförsörjningsplan.
- Överväg att utveckla standardkoncept för olika typer av verksamhetslokaler, i syfte att säkerställa att de mest funktionella och rationella lokalerna kommer till stånd.

Granskning av samverkan och prioriteringar stad/land

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunstyrelsens samverkan inom landsbygdsutvecklingen, samt genomföra en analys av prioriteringar av resurser inom stadsbyggnadsområdet och planer mellan stad och landsbygd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Granskningen visar att kommunstyrelsen inte helt säkerställer en ändamålsenlig samverkan, för att målet om att Uppsala ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner ska kunna uppnås. Ett antal utvecklingsområden har identifierats, bl a gällande implementering i kommunkoncernen av centrala styrdokument, strukturer och resurser för samverkan samt en avsaknad av kommunikationsstrategi. Vi ser det dock som positivt att granskningen visar att det föreligger en tydlig dokumenterad styrning som ger

Handwritten notes and signatures in blue ink:
 VP
 MS
 PP
 AS
 R
 H

förutsättningar för en ändamålsenlig samverkan och att kommunen är aktiv i och får resultat av sitt deltagande i Leader Upplandsbygd. Vi har vidare noterat att arbete pågår med ny handlingsplan.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen följande:

- Eftersträva att den kommande handlingsplanen innehåller mätvärden som kan följas upp, tex genom nyckeltal.
- Säkerställ att landsbygdsprogrammet med tillhörande handlingsplan implementeras i hela kommunkoncernen.
- Säkerställ att metoderna för att kunna mäta, följa upp, och analysera i vilken grad olika åtgärder bidrar till måluppfyllelse utvecklas. Utveckla även redovisningen så att det ges en tydligare bild av hur arbetet med strategin lokalt engagemang utvecklas som en del i redovisningen av hur utvecklingen mot att bli en av Sveriges bästa landsbygdskommuner fortskrider som helhet
- Säkerställ att det skapas en tydligare struktur och förutsättningar för en mer kontinuerlig samverkan med lokala utvecklingsgrupper, föreningsliv och medborgardialog, än den som sker i projektform, exempelvis servicepunkter och medborgarbudget.
- Beakta hur landsbygdsberedningen eventuellt skulle kunna utvecklas genom representation från landsbygdens föreningar och näringsliv. Detta med hänsyn taget till pågående utredning av stads- och bygderråd.
- Överväg att utöka den tjänst som arbetar med landsbygdsutvecklingen och stärk samordningen mellan arbetet med landsbygdsprogrammet och arbetet med lokala överenskommelser.
- Säkerställ att det tas fram en kommunikationsstrategi kopplat till arbetet med landsbygdsprogrammet, som grund till att skapa bättre förutsättningar för att landsbygdsprogrammets mål och aktiviteter tydligare ska förankras inom kommunkoncernen, som stöd i samverkan med externa parter samt att arbetet med landsbygdsutveckling som helhet ska få en större genomslagskraft. I en kommunikationsstrategi bör även information om Upplandsbygd lokalt ledd utveckling inkluderas.
- Fortsätt arbetet med att samla in och analysera data. Insamling och analys av data kan leda till bättre beslutsfattande kring investeringar/ exploateringar, teknisk infrastruktur och projekt efter olika kategorier exempelvis; geografisk indelning, måluppfyllelse, typ av investering, lönsamhet med mera. Det pågår ett arbete inom kommunen som vi ser positivt på. Arbetet befinner sig i ett tidigt stadium och bör utvecklas vidare.

Granskning av framtidens äldreomsorg

Uppsala kommuns revisorer har uppdragit åt PwC att genomföra en granskning framtidens äldreomsorg. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade revisionella bedömning att äldrenämnden inte helt säkerställt att arbetet med att utforma framtidens äldreomsorg bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt i allt väsentligt med tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen är baserad på ett antal revisionsfrågor och i granskningen har vi konstaterat att det finns flertalet planeringsdokument som beskriver förutsättningar, utmaningar och perspektiv och som visar nämndens planering några år framåt men att det

inte finns något planeringsdokument som har en tydlig planering längre än tio år. Vidare konstaterar vi att de styrande och stödjande dokumenten som vi tagit del av ger sammantaget en bild över strategierna avseende utbud av äldreomsorg. Det finns där-
emot inte en sammanhållen strategi som beskriver det planerade utbudet av äldreomsorgen i kommunen. Vidare saknas det scenarion gällande utvecklingen av behovet inom särskilt boende som tar hänsyn till historiska trender. Inom hemtjänst saknas uppskattningar av framtida volymer av både hemtjänsttagare och hemtjänststimmar. Konsekvenserna utifrån personalperspektivet saknas i kommunens nuvarande beslutsunderlag.

Mot bakgrund av granskningsresultaten vill vi lämna följande rekommendationer till äldrenämnden:

- Att förlänga tidsperspektivet för den långsiktiga planeringen avseende framtidens äldreomsorg.
- Att utifrån översynen av boendeformer inom äldreomsorgen upprätta en samlad framtidsstrategi avseende utbud och organisation av äldreomsorg.
- Att göra framskrivningar även för den framtida personalsituationen.

Granskning av kommunens och regionens samverkan kring barn och unga

Regionens revisorer och kommunrevisionen i Uppsala kommun har anlitat PwC för att genomföra en gemensam granskning om samverkan kring barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplan för år 2021.

Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden i Uppsala kommun samt Vårdstyrelsen inom Region Uppsala säkerställt en ändamålsenlig samverkan för barn och unga när det gäller förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Granskningen visar att det genomförs relevanta insatser tillsammans mellan kommun och region, och att en övergripande samverkansstruktur genom Hälsa, stöd, vård och omsorg (HSVO) finns på plats. Granskningen visar dock att det i stora delar saknas systematisk uppföljning inom området där relevant information följs upp, utvärderas och rapporteras till relevant nämnd och styrelse.

Utifrån genomförd granskning gör vi bedömningen att

- vårdstyrelsen inte helt har säkerställt en ändamålsenlig samverkan för barn och unga när det gäller förebyggande och hälsofrämjande arbete.
- socialnämnden inte helt har säkerställt en ändamålsenlig samverkan för barn och unga när det gäller förebyggande och hälsofrämjande arbete.
- utbildningsnämnden inte helt har säkerställt en ändamålsenlig samverkan för barn och unga när det gäller förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi att:

- vårdstyrelsen, utbildningsnämnden och socialnämnden säkerställer kännedom kring vilka aktörer och pågående insatser som är aktuella för samverkan kring barn och unga.

- vårdstyrelsen, utbildningsnämnden och socialnämnden säkerställer att tillräckliga uppföljningar genomförs inom området, exempelvis genom att följa indikatorer kopplat till förebyggande arbete kring barn och ungas levnadsvanor samt hälsofrämjande insatser för barn och ungas psykiska hälsa.
- vårdstyrelsen, utbildningsnämnden och socialnämnden utvärderar och analyserar resultat av den samverkan som sker.

Granskning av näringslivsarbetet

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens näringslivsarbete. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021. Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsens och granskade nämnders och kommunala bolags näringslivsarbete, gällande vissa åtgärder i handlingsplanen, bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen har visat att den handlingsplan som kommunstyrelsen beslutade om i december 2020, och som omfattar de nämnder och bolag som ingått i granskningen, i hög utsträckning har börjat implementeras. Planen innehåller en lång rad åtgärder och områden som bedöms vara relevanta för att uppnå ambitionerna med kommunens näringslivsprogram. Samordning och uppföljning hanteras strukturerat av kommunstyrelsen genom Näringslivsavdelningen.

Samtidigt kan konstateras att handlingsplanen bara i viss utsträckning inneburit att helt nya arbetssätt eller insatser skapats, samt att viktiga indikatorer och målsättningar ännu inte uppnåtts. Ett mål är att Uppsala kommun ska vara bland de 50 främsta kommunerna i landet i Svenskt Näringslivs ranking över företagsklimat.

Den senaste rankingen placerar Uppsala på plats 232, och under den senaste 10-årsperioden har Uppsala inte varit bättre placerad än på plats 90. De årliga NKI-undersökningar som genomförs avseende myndighetsutövning som berör företag visar att inom vissa områden, såsom bygglovsverksamheten, finns utrymme för förbättringar.

Näringslivsorganisationer i Uppsala framför i granskningen att det finns utmärkta förutsättningar för befintliga företag i Uppsala, och att kommunen har många betingelser som är mycket attraktiva för nya företagsetableringar genom närheten till Stockholm och Arlanda samt med två universitet i kommunen. Samtidigt ger man uttryck för att handlingsplanen behöver få effekt i kommunorganisationen, då det finns utmaningar vad gäller exempelvis bemötande, service och förståelse för företagare inom Uppsala kommun. Granskningen pekar också på att ett framgångsrikt arbete inom andra politikområden får anses vara avgörande för att Uppsala kommun ska nå ett bättre företagsklimat. Här bör framför allt lyftas trygghetsområdet, vilket påtagligt förefaller påverka synen på Uppsala kommun bland företagare på ett negativt sätt.

Mot ovanstående bakgrund är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen i sin styrande och samordnande roll, och aktuella nämnder och bolag utifrån sina respektive ansvarsområden, delvis bedriver näringslivsarbetet på ett ändamålsenligt sätt. Vår bedömning är att arbetet bedrivs med en i allt väsentligt tillräcklig intern kontroll.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi:

- kommunstyrelsen att utveckla samordningen av insatser utifrån åtgärderna i handlingsplanen och undersöka behovet av synkroniserade processer för företagares kontakter med olika verksamheter/myndigheter inom kommunen.

K. D. M.
114
114
114
114
114

- kommunstyrelsen att utvärdera handlingsplanen i syfte att i tid inför antagande av ny handlingsplan identifiera förbättringsområden, dels rörande åtgärder, dels rörande form för och styrförmåga hos handlingsplanen. I en sådan utvärdering bör näringslivets organisationer involveras.
- nämnder och bolag att utvärdera och identifiera eventuella ytterligare insatser, för att utifrån sina respektive uppdrag, underlätta för företag i Uppsala att utvecklas.

Dialog och kommunikation

Under året har revisionens presidium sammanträtt med fullmäktiges presidium vid ett antal tillfällen. Därutöver har revisionen sammanträtt med Kommunstyrelsens presidium vid två tillfällen. En särskild hearing har också genomförts gällande Uppsalapaketet. Under året har nämnder och bolagsstyrelser bjudits in till träff med revisorerna i samband med ordinarie revisionsammanträden. Följande bolag och nämnder har deltagit i sådana träffar, vilka varat ca 1,5 timme vardera:

- Uppsala Stadshus AB (januari)
- Omsorgsnämnden (februari)
- Uppsala Vatten och Avfall AB (mars)
- Uppsala Arenor och Fastigheter AB (maj)
- Uppsalahem AB (augusti)
- Uppsala Konsert och Kongress AB (oktober)
- Gatu- och samhällsmiljönämnden (november)
- Uppsala Parkering AB (december)

I likhet med tidigare år har revisorerna även genomfört nämnds- respektive bolagsdagar. På grund av rådande pandemi genomfördes dagarna digitalt, och under vardera en halvdag. Inbjudna var ledamöter från styrelser och nämnder. Nämnddagen genomfördes i oktober och behandlade frågor om intern styrning och kontroll. Bolagsdagen ägde rum i september och berörde de kommunala bolagens särart och hållbar ägarstyrning.

Revisorerna har även genom sakkunniga biträdet PwC genomfört ett antal utbildningstillfällen inom etik och korruption för politiker och tjänstepersoner i kommunen.

Handwritten signatures and initials:
 v. D. n.
 Sol MS
 BP UÅK
 [Other illegible initials]

Uppsala den 8 april 2022

Per Davidsson Lars-Olof Lindell Magnus Andersson

Lise-Lotte Argulander Kjell Dahlström Berit Danielsson

Hans Edlund Ove Heimfors Karolina Larfors

Tommy Larsson Marie-Louise Lundberg